

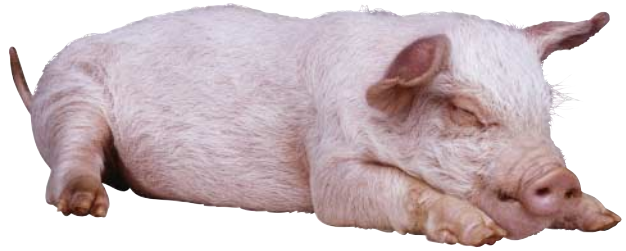
Norske griser holdes innesperret i små binger livet gjennom. Hanngrisene kastreres uten bedøvelse. Grisene jages inn i slakteriet ved hjelp av elektrosjokk. Dette dyreplegeriet har økonomiske årsaker. Samtidig tyder forskning på at grisen er mer intelligent enn både hund og sjimpanse. Ønsker du deg fremdeles billigere koteletter?

Historikk (1,2)

Grisen har blitt holdt som tamdyr i flere tusen år. I vikingtiden ble grisen regnet som gudenes og høvdingenes statusdyr. Grisen har tradisjonelt ikke vært et tallrikt dyr i Norge. De bøndene som hadde gris, hadde vanligvis ikke flere enn ett eller noen få dyr, til eget bruk. Først på begynnelsen av 1900-tallet ble det bygget en del større grisehus. Det industrialiserte griseholdet som vi kjenner i dag, kom ikke igang før etter andre verdenskrig.

Situasjonen i dag (3)

Norsk regelverk bestemmer at griser kan holdes innesperret i binger livet gjennom. I forbindelse med fødsel er det lovlig å holde grisemora fiksert i tilsammen ti dager. Fiksering vil si at grisen spennes fast mellom metallrammer, så den ikke kan bevege seg. Det er lovlig for bonden å selv kastrere hanngrisungene, uten å bruke bedøvelse.

Naturlig adferd (1,4)

En griseflokk består gjerne av flere små familier, som er beslektet seg i mellom. Hver familie består av en grisemor og ungene hennes. Flokken vandrer over store områder, og trives godt i lett skogkledt terreng. Griser er svært sosiale, så fellesskap med andre griser er viktig.

Når grisemoren skal føde, bygger hun et trygt reir av løv og gras til ungene sine. Griser er svært renselige dyr, og spedgrisene kravler seg ut av reiret for å gjøre fra seg utenfor. Dagens tamme gris har alle sine instinkter i god behold, så slipper man tamgriser ut i naturen, oppfører de seg som villsvin.

Svettekjertler finnes nesten ikke på grise kroppen, og derfor ruller den seg i gjørme for å regulere kroppstemperaturen. Trynet er kanskje grisens viktigste organ. Grisen bruker trynet til å endevende jorda etter spiselige godsaker, til å orientere seg med, til å kjærtegne andre griser, og til å grynte med. Grisen har et godt utviklet lydsspråk, og gryntingen inneholder presise spørsmål og svar. En del av disse «setningene»

har etterhvert blitt identifisert av forskerne. Nyere forskning tyder på at grisen er mer intelligent enn både hund og sjimpanse.

Dagens driftsformer (3,5,6)

Det er vanlig å holde grisene inne-sperret i binger livet gjennom. Det finnes lite regelverk om hvordan grisene skal ha det. Det er vanlig å ha omtrent åtte griser i hver bing, og det anbefales at hver gris skal ha tilsammen tre m² å bevege seg på. Når grisen er slaktemoden, veier den hele hundre kilo.

Purkene blir inseminerte. I forbindelse med fødselen er det vanlig å fikserte grisemoren. Noen produsenter aler opp smågriser selv. Andre kjøper smågrisene når de er 10 - 12 uker gamle, og fôrer dem frem til slakting.

Dyrevernproblemer (5)

Norske griser har dårlig helse. De fleste av helseproblemene er det vi mennesker som har påført dem. Mange griser har f.eks. leddproblemer, slik at de har vondt for å reise seg og bevege seg. Slike leddproblemer har sammenheng med intensiv fôring og rask vekst. Rettet avl har sørget for at grisene vokser svært hurtig, slik at de blir billigere å produsere.

Luftveisinfeksjoner er svært vanlig, og dette skyldes dårlig miljø i grisehuset. Spedgrisdødeligheten i Norge er svært høy, og en regner med at nærmere en fjerdedel av alle grisunger er dødfødte, eller dør før avvenning.

Alle norske hanngriser kastreres. Griseprodusenten skjærer selv ut testiklene med en liten kniv, og dette

gjøres uten at spedgrisen blir bedøvet. Årsaken til kastrasjonen er at enkelte hanngriser har en spesiell smak i kjøttet, som vi ikke har tradisjon for i Norge. Årsaken til at grisene ikke bedøves, er at dette blir en ekstra kostnad for produsenten.

I en naken betongbinge er det lite å ta seg til for en gruppe aktive og nysgjerrige griser. Grisene kjeder seg, og blir frustrerte fordi de ikke får anledning til å tryne, bade eller få utløp for andre naturgitte behov. Frustrasjonene kan gi seg utslag i unormal adferd. Noen griser kan begynne å bite hverandre i halen, noen suger på hverandres ører, og noen sloss og mobber hverandre.

Andre hensyn (5,7)

Når grisen skal slaktes, må den først drives ut av bingen og inn i slaktebilen, deretter transporteres til slakteriet og drives av bilen. Ofte må dyrene vente i et kve i mange timer før de drives inn i gasskammeret. I gasskammeret bedøves grisen. Deretter heises den opp etter bakbeina og forblør ved et knivstikk i halspulsåren.

Grisene blir redde og nervøse av frakten, fordi de aldri tidligere har vært ute av bingen. De har aldri før gått så langt som gjennom grisehuset og inn i bilen. Griser beveger

seg lettest i flokk, og er vanskelige å drive fremover. Derfor er det vanlig å jage grisen inn i gasskammeret ved hjelp av elektrosjokk.

Hvis grisen ikke blir skikkelig bedøvet i gasskammeret, risikerer den å få skåret over strupen ved full bevissthet.

Det har blitt avdekket alvorlige regel-

brudd og grov dyremishandling ved mange norske slakterier. Problemet er ikke først og fremst at det finnes noen «verstinger», men at systemene for driving og slakting ikke er gode nok.

Alternativer

Det finnes griseprodusenter som lar grisen gå ute, enten i luftegård, eller på et jorde med mulighet til å søke ly i små hytter. Det finnes også produsenter som lar grisene gå fritt omkring inne i grisehuset.

Når grisen går ute, tryner den opp jorda. For å hindre dette, setter enkelte produsenter ring i trynet på grisen. Tryneringen lemlester grisen. I andre land, f.eks. i Sverige, holdes mange grisebesetninger ute uten trynering.

Forsøk viser at gris som går ute, har bedre helse enn gris som holdes innesperret. Grisen bryr seg ikke om kulde, så lenge den har et lunt sted å søke ly.

Hva gjør Dyrebeskyttelsen Norge?

Dyrebeskyttelsen Norge har arbeidet for å bedre forholdene for gris i mange år, og benyttet forskjellige virkemidler:

- Påvirket myndighetene for å skjerpe regelverket. Oppnådd at reglene om fiksering av gris i dag er strammet betydelig inn i forhold til tidligere.
- Påvirket myndighetene og næringen med krav om at smågris skal kastreres med bedøvelse, helst ikke kastreres i det hele tatt. Samarbeidet med TV2 om å sette fokus på dette. Oppnådd at Statens dyrehelsetilsyn har foreslått påbud om bedøvelse.
- Dokumentert overgrep og manglende rutiner i slakteribransjen. Samarbeidet med TV2 om å sette fokus på dette. Oppnådd at alle Gildes svineslakterier nå bygges om til å bli mer dyrevennlige, bl.a. slik at elektrisk driving i fremtiden

blir unødvendig. Oppnådd bedre rutiner og styrket kontroll ved slakting og transport.

- Ved hjelp av generell informasjonsvirksomhet spredd kunnskap om grisens forferdelige liv.
- Dyrebeskyttelsen Norge arbeider i dag særlig for å få innført påbud om bedøvelse ved kastrering, og for å øke oppmerksomheten rundt alternative driftsformer ved hold av gris.

Kilder:

- 1) Jensen, Per: «Dyras Adferd», Landbruksforlaget, 1993.
- 2) Jensen, Arnulf: «Med Krøll på Halen», Idé Trykk AS, 1997.
- 3) Forskrift om hold av storfe og svin av 15. januar 1996 nr. 91.
- 4) Børresen, Bergljot og Gjersøe, Vera: «Husdyrliv», Gyldendal Forlag, 1999.
- 5) Simensen, Egil: «Forebyggende helsearbeid i husdyrproduksjonen», Landbruksforl., 1998.
- 6) Sakshaug, Aud: «Svineproduksjon», Landbruksforlaget, 1998.
- 7) Dyrebeskyttelsen Norge: «Transport og Slakt av Produksjonsdyr», rapport nr. 4/1999.

Faktaarket er sist oppdatert: 13-09-2000

Dyrebeskyttelsen trenger deg som medlem!

Adr: Storgata 38,
0182 Oslo.

Tlf: 22 20 23 00
Fax: 22 94 32 81

e-post:
post@dyrebeskyttelsen.no

internett:
www.dyrebeskyttelsen.no

Ja! Jeg vil bli medlem av Dyrebeskyttelsen og motta bladet «Dyrenes Forsvarer» fire ganger i året. Medlemskap koster kr. 200,- (min.).

Navn: _____

Gateadresse: _____

Postnummer og sted: _____